

Kastanjabloedingsziekte: het vervolg

Samenwerking is het credo uit de mond van betrokkenen

Afgelopen maand sprak Boomzorg bezorgde boombeheerders uit Utrecht en Ridderkerk. In de laatste gemeente werd in een jaar tijd 30 procent van de kastanjes gekapt, ondanks dat het breed werd aangenomen dat de ziekte minder agressief was of zich niet meer uitbreidde. Is er een vergelijkend ziektebeeld in de twee grootste steden van Nederland? En zo ja, hoe worden ze beheerd?

Auteur: Karlijn Raats

“Het is vooral belangrijk dat een boombeheerder juridisch goed onderzoekt waar hij aan moet voldoen”

Jos van de Vondervoort, boombeheerder gemeente Rotterdam:

“Wij hebben zojuist uitslagen binnen van ons veldonderzoek. We controleren sinds 2005 jaarlijks 200 tot 250 platanen op hoogte. Deze resultaten bespreken we in de Intergemeentelijke Studiegroep Bomen, met name om te bespreken waar we juridisch gezien aan moeten voldoen in het beheer van deze kastanjes met het oog op de gevaren van kastanjabloedingsziekte. Elk jaar gaan aangetaste bomen mee in de VTA-uitvoering en worden gekapt als dat nodig is. Houtsnippers gaan naar de biomassacentrale of composteringshopen, want dat zij zijn een bron van infecties. We hebben ontdekt dat het aantal dode kastanjes helaas doorzet. We verliezen er honderden per jaar in Rotterdam. Dit jaar zijn er tweehonderd gesneuveld. Van de 5.300 kastanjes in totaal waren er in 2006 zevenhonderd aangetast, dit jaar zijn er ruim 1.400 kwijtgeraakt. Bij aanvang van de keuringen in 2005 was 60 procent van de bomen nog gezond, nu is dat nog maar 20 procent. De sneuveltrend zal zich voortzetten, gelet op het patroon van afsterven en het feit dat bomen zich nauwelijks herstellen. Dat zijn doordat de bacterie wat gemuteerd is, maar dat kan ook komen door de afwisseling tussen extreem droge en natte periodes. Maar dit zijn allemaal suggesties op individuele waarneming. Verdergaand wetenschappelijk onderzoek ontbreekt. Ik heb nog geen doorslaggevende onderzoeken gelezen van PPO of belangrijke publicaties gezien via Aesculaap. Koudere zomers lijken ook minder aantasting te geven door kastanjemineermot. Dit zijn ook observaties, maar daar durf ik verder geen conclusies aan te verbinden.

Aanplant van paardenkastanjes gebeurt slechts nog incidenteel bij inboetgevallen. In nieuwe plannen komen ze niet meer voor. Voor kennisvergaring moeten gemeentes investeren in een monitor- en onderzoeksnetwerk. Dit moeten zij zelf betalen en organiseren omdat steun van de rijksoverheid uitblijft. Samenwerking zoeken dus! De boomteeltsector kan aan de financiële kant participeren. Boomtelers hebben immers een commercieel belang bij onderzoek. Marktpartijen kunnen zich er beter niet teveel mee gaan bezighouden. Die slaan wel eens wild om zich heen, maar achteraf blijkt de paniek dan onnodig te zijn. Het is vooral belangrijk dat een boombeheerder juridisch goed onderzoekt waar hij aan moet voldoen.”

“Monitoring en maatregelen heeft Amsterdam reeds, maar er is behoefte aan informatie uit wetenschappelijk onderzoek”

Jan Willem Obbink,

Groenspecialist Openbare Ruimte Gemeente Amsterdam Ingenieursbureau:

“In Amsterdam valt nu niet expliciet te zien dat de ziekte om zich heen slaat. Op specifieke locaties bevindt de ziekte zich al meer dan vijf jaar en daar zien we dat bomen lichte tot matige aantasting, maar nu plotsklaps doodgaan. Groeiplaats is volgens mij niet van invloed. Ik zie kastanjes in open grond of met wortels open grond bereiken die net zo goed sterven. Er vindt in Amsterdam stadsbrede monitoring plaats t.a.v. iepziekte, eikenprocessierups en kastanjabloedingsziekte. Voor de eerste twee is er zelfs een Amsterdamse database, die nauwkeurig wordt bijgehouden. Ten aanzien van Massaria is er door Alterra Wageningen een beheeradvies opgesteld. Monitoring van de kastanjabloedingsziekte gebeurt sinds begin 2006. Elke twee jaar, steekproefsgewijs, op representatieve locaties in heel Amsterdam. Tot voor kort was er sprake van een redelijk stabiele situatie. In het Boombehedersoverleg Amsterdam (BBO) staat de kastanjabloedingsziekte periodiek op de agenda. Ontwikkelingen rond de ziekte worden in dit overleg besproken en er wordt een strategie uitgezet. Het BBO vindt het van het grootste belang om de omvang van de ziekte permanent te volgen. De

dagelijkse praktijk is dat men nu bij gebiedsontwikkeling terughoudend is met de aanplant van kastanjes. Wél worden er in bestaande beplantingen kastanjes ingeboet, tenzij zich in de onmiddellijke omgeving kastanjabloedingsziekte voordoet. Dan wordt er van afgezien. Hans Kaljee (Dienst Ruimtelijke Ordening) en ik (Iba) zijn als adviseurs/ondersteuners actief betrokken bij het BBO. Het is spijtig dat er onvoldoende overheids subsidie is voor fundamenteel onderzoek. We weten de primaire oorzaak van de ziekte en dat hij zich verspreidt. Maar niet waarom hij op de ene boom wel en op de andere niet terecht komt en in welke situaties dat gebeurt. De landelijke overheid en gemeentes moeten een voortrekkersrol oppakken voor onderzoek, want mogelijk wordt de kastanjabloedingsziekte een serieus landelijk probleem. Boomspecialisten moeten daarin voor deze zaak opkomen bij hun wethouder. En dat geldt ook voor de hele branche richting de centrale overheid. Een gedegen monitoringssysteem is essentieel, waarbij een team van deskundigen meekijkt en meedenkt. Concreet moet dit inhouden dat zieke of geplaagde iepen, eiken, platanen en kastanjes regelmatig worden nagelopen en er na iedere monitoring tussenrapportages gemaakt worden en in een landelijk centraal systeem worden ingevoerd dat toegankelijk is voor iedereen, zodat er beleid op gemaakt kan worden. Monitoring en maatregelen heeft Amsterdam reeds, maar er is behoefte aan informatie uit wetenschappelijk onderzoek. Amsterdam mist de verdiepingsslag rond de kastanjabloedingsziekte.”

“Aesculaap is een club mensen die de werkzaamheden in eigen tijd doen, maar helemaal geen geld heeft!”

Fons van Kuik, PPO:

“Allereerst is het belangrijk om te beseffen dat de kastanjabloedingsziekte er al was en nooit is weggeweest. We doen een waarnemingsonderzoek naar vijfduizend kastanjes en het algemene beeld wordt zichtbaarder. Maar dit is een kwalitatieve maat en er zijn dus nog geen cijfers bekend. De kastanjes die zijn aangetast zijn niet gezonder, maar zieker geworden. Er zijn meer uitvalsverschijnselen dan tijdens de eerste uitbraak van kastanjabloedingsziekte in 2006. Het lijkt erop dat de ziekte voortschrijdt. Dat is ernstig, maar de paardenkastanje is daarmee nog niet afgeschreven. De symptomen zijn an sich niet ernstiger te noemen. Het kan kloppen dat de uitvalsaantallen hoger zijn dan in 2006. Maar dat is te weinig basis om te vermoeden dat het een nieuwe bacterie betreft. Het ziektebeeld is hetzelfde, dus ik denk dat het dezelfde bacterie betreft.

De gemeentes en mensen die een probleem hebben met de paardenkastanjabloedingsziekte moeten dit probleem aanpakken en daarin gaan samenwerken. Gemeentes moeten daarvoor hun gegevens beschikbaar stellen. Voor weinig geld kun je daarmee een landelijk onderzoek starten. Maar dan moet er wel openheid in de uitwisseling van gegevens zijn.

Aesculaap wordt niet pas wakker als het te laat is, maar wil graag faciliteren en meehelpen waar dat kan wanneer partijen vanuit proactiviteit hun problemen aan het aanpakken zijn. Het is een club mensen die de werkzaamheden in eigen tijd doen maar helemaal geen geld heeft. Aesculaap staat voor algemeen advies voor wat betreft de kastanjabloedingsziekte: hoe ga je met de ziekte om? In oktober is de Aesculaap-website uit de lucht gehaald doordat niemand er meer geld voor over heeft. Dit is een signaal richting gemeentes en boombeheerders om geld vrij te maken voor behoud van deze algemene adviesdienst en openbare website. Anders blijf je afhankelijk van subsidies en kun je niets structureels opbouwen. Als iedere gemeente honderd euro zou inleggen in een potje, dan heb je de beschikking over 400 duizend euro, daar kun je heel veel onderzoek van doen. Daarbij gaat het vooral om ‘mensen bij elkaar brengen’ om gezamenlijk advies uit te dragen voor uniforme beheersing van de ziekte die landelijk onderbouw is door deskundigen. Daar kun je je geen buil aan vallen. Met deze informatie kun je ook communiceren naar je wethouder en naar burgers. Aesculaap kan dus een hele waardevolle dienst zijn. Maar we moeten wel kennis durven delen en beseffen dat we daar zelf ook beter van worden.”